

DANMARKS
PRODUKTIVITET
– HVOR ER
PROBLEMERNE?

OM DENNE FOLDER //

Denne folder giver den korte version af Produktivitetskommissionens første analyserapport.

Her undersøger Kommissionen, hvor problemerne med produktiviteten ligger gemt i dansk økonomi. Før vi ved det, kan vi ikke komme med forslag til at løse dem.

To konklusioner skiller sig ud på hver sin måde.

Den ene er, at der faktisk er en række erhverv, hvor der i særlig grad er potentiale for at forbedre produktiviteten,

nemlig i serviceerhvervene. Rapporten giver også nogle fingerpeg om, hvad der kan gøres for at indfri potentialet.

Den anden er – desværre – hvad man kan kalde en ikke-konklusion.

Til tider hører man i debatten, at tal viser, at den offentlige sektor er yderst produktiv – eller det stik modsatte. Og at udviklingen i byggeriets produktivitet har været miserabel. Kommissionen har studeret tallene nærmere. Konklusionen er, at man ikke kan sige noget håndfast om de brancher ud fra de tal, vi har i dag.

DANMARK HAR SÆRLIGE UDFORDRINGER PÅ HJEMMEMARKEDET //

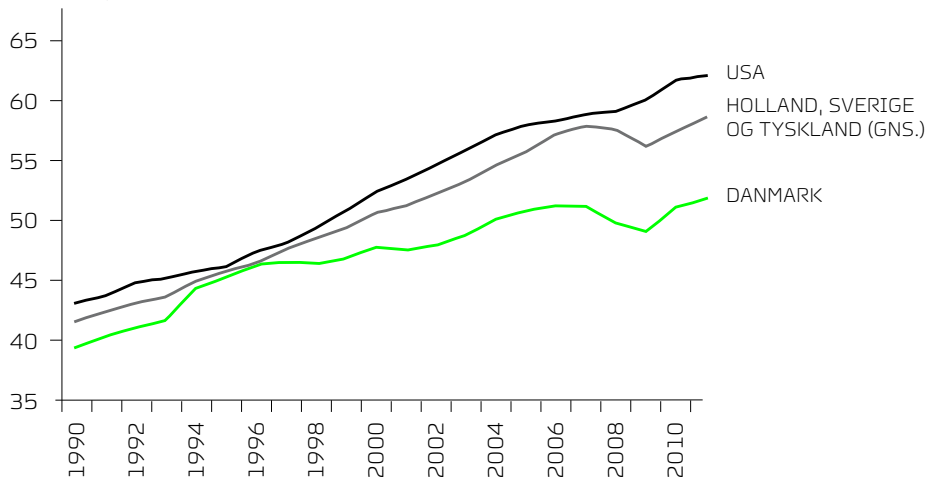
Den danske produktivitet sækker agterud i forhold til de lande, vi normalt sammenligner os med. Spørgsmålet er hvorfor? Hvad er det præcis ved den danske måde at gøre tingene på, der er mindre vellykket end i andre lande?

Det spørgsmål søger Produktivitetskommissionen svar på i sin første rapport. Det sker ved at fokusere på de enkelte brancher – altså industri, byggeri, offentlig sektor, serviceerhverv osv. Spørgsmålet er, om man i bestemte brancher kan finde kilden til den svage danske produktivitet?

Konklusionen er, at der er potentiale for produktivetsforbedringer i mange brancher. Men især serviceerhverv rettet mod hjemmemarkedet skiller sig negativt ud. Begrebet serviceerhverv dækker over en blandet flok af virksomheder, fx dagligvarebutikker, vognmænd og advokatfirmaer. Kommissionens analyse viser, at lav produktivetsvækst inden for sådanne erhverv under ét kan forklare en stor del af det danske produktivetsproblem i forhold til fx USA.

TIMEPRODUKTIVITET

US-DOLLAR, 2011-PRISER

BEHOV FOR REFORMER PÅ FLERE OMRÅDER //

Spørgsmålet er så, hvad det danske samfund kan gøre for at hæve produktiviteten inden for service såvel som i andre brancher. Det er der ikke ét simpelt svar på.

Men analysen giver nogle fingerpeg om, hvor man skal lede. Mange af de forhold, der bør kigges på, har betydning for alle økonomiens brancher. De har bare haft endnu større betydning for serviceerhvervene end fx i industrien.

Dynamik i erhvervslivet

Det lyder måske umiddelbart som en kliché at tale om behov for dynamik i erhvervslivet. Men i denne sammenhæng betyder det noget helt konkret og håndfast. Nemlig at virksomheder, der omsætter en god idé til højere produktivitet, hurtigt vokser og udkonkurrerer mindre produktive virksomheder. Den dynamik – nogle finder på noget nyt og smart og udkonkurrerer andre – er svag i Danmark.

At processen virker på verdensmarkedet, er der et utal af eksempler på. Tag fx Nokia. For få år siden havde de fleste af os en Nokia mobiltelefon i lommen. Så kom Apple, senere Samsung, med deres smartphones. Sådan én havde Nokia ikke. Forbrugere elskede smartphones, og Nokia blev konkurreret af banen.

Netop denne dynamik øger produktiviteten. For forbrugere betyder det, at de hele tiden får bedre og billigere varer. Og arbejdsstyrken er hele tiden ansat lige der, hvor den er mest produktiv.

Rammevilkår og regulering

Mere dynamik i Danmark får man ikke ved, at nogen kræver det af danske virksomheder. Svag virksomhedsdynamik er et symptom på andre problemer.

Måske er danske virksomheder for lidt fokuserede på at kapre markedsandele fra hinanden. Eller også er det simpelthen for svært eller dyrt for danske virksomheder at udvide. Det kan bl.a. skyldes offentlig regulering – regler om, hvad man må og ikke må.

Den slags regler har vi mange af i Danmark. Fx sætter planloven grænser for, hvor store butikker må være. USA's største detailkæde, Walmart, har en gennemsnitlig butiksstørrelse på 18.000 m². Så stort må man ikke bygge i Danmark. Herhjemme er grænsen 3.500 m².

Måske ønsker vi simpelthen mindre butikker – men hvad er konsekvenserne for produktivitet, vareudbud og de priser, forbrugere skal betale?

Planloven er blot ét eksempel på et politisk fastsat rammevilkår. Den slags indgriben er indført af en grund. Men vi bør hele tiden vurdere, om reglerne tjener deres formål, og om omkostningen (fx i form af lavere produktivitet) er for stor.

Internationalisering

I store økonomier har virksomheder en stærk tilskyndelse til at hæve produktiviteten. Forklaringen er: Et stort marked og mange

kunder. Firmaer, der får en ny, produktivtetsfremmende idé, har større tilskyndelse til at realisere den, hvis de potentielt kan erobre millionvis af nye kunder.

Danmarks størrelse – som nation og sprog-område – er et grundvilkår for os. Men vi kan kompensere for vores begrænsede geografi ved at være åbne over for udlandet. Åbenhed udvider markedet for danske produkter, og vi kan koncentrere os om at producere det, vi er gode til. På samme måde kan vi være åbne for at tiltrække udenlandske virksomheder og dermed værdifuld viden.

Vi er i dag åbne, men de danske grænser udgør fortsat en barriere. Det gælder specielt for de private serviceerhverv, som mere sælger ydelser end konkrete fysiske varer.

Hvad gør fx et veldrevet advokatfirma i Hamborg, der gerne vil udvide sin forretning og tjene flere penge? Hvor mon de vælger at etablere en ny afdeling – Köln eller København? I Köln kender de sprog, myndigheder og lovgivning. Mens København kræver sprogkundskaber, viden og indsigt, som de mangler. De vælger naturligvis Köln. Dermed øger de konkurrencen og udviklingen i branchen i Tyskland, mens danske advokater undgår konkurrencen og derfor fortsat kan gøre, som de altid har gjort.

Kommissionens analyse viser, at de erhverv, der er åbne over for udlandet, rent faktisk har klaret sig forholdsvis godt.

Kvalifikationer og viden

Selvom Danmarks befolkning er forholdsvis veluddannet, har kun 23 pct. af de beskæftigede inden for service en videregående uddannelse. I USA er tallet 34 pct.

Lukkes det hul, kan produktiviteten i serviceerhvervene stige med helt op til 10 pct. Kernen i det regnestykke er: Veluddannet arbejdskraft tager hurtigt ny teknologi og nye arbejdsgange til sig.

Befolkningens kvalifikationer er derfor vigtige – for service og alle andre brancher. Så spørgsmålene er: Uddanner vi nok? Har vi de rigtige uddannelser? Har de en tilstrækkelig kvalitet? Og fungerer udvekslingen af viden mellem læreanstalterne og det omgivende samfund godt nok?

Rapporten peger på, at svarene på de spørgsmål er mindre positive, end man kunne have håbet.

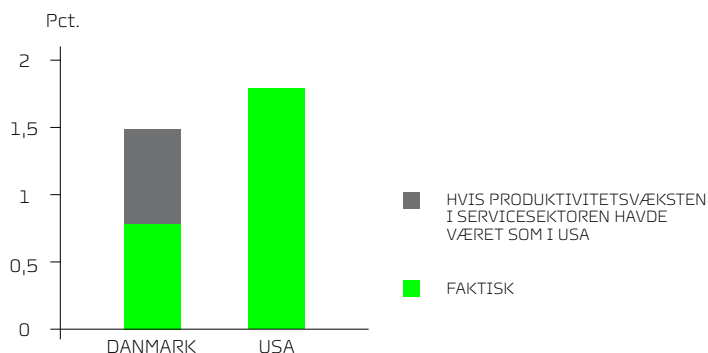
DEN OFFENTLIGE SEKTOR //

Vi ved endnu ikke meget om produktiviteten i den offentlige sektor. Men det står klart, at produktivitetsvæksten her har helt andre vilkår end i den private sektor.

Den dynamik, der er til stede i det private, hvor mere produktive virksomheder vokser på bekostning af mindre produktive, er ikke til stede i det offentlige. En kommunal vuggestue, der bliver mere produktiv og derfor leverer bedre dagpleje billigere end før, vil sjældent få flere pasningspladser af den grund. Det kan også være vanskeligt for kommunen at vurdere, om faldende omkostninger i vuggestuen skyldes en produktivetsforbedring, eller om de afspejler en forringelse af den service, vuggestuen leverer. Uden denne viden er det svært for politikere og ledere at vurdere, hvilke tiltag der fremmer produktiviteten.

Kommissionen er i gang med at indsamle ny viden om produktivitet i den offentlige sektor.

PRODUKTIVITETSVÆKST 1995-2011

KOMMISSIONENS FREMADRETTEDE ARBEJDE

Som opfølgning på denne første analyserapport vil Produktivitetskommissionen i følgende rapporter komme med konkrete forslag til reformer.

I maj kommer der forslag, der kan øge dynamikken i det private erhvervsliv.

I juni kommer der forslag og ny viden om produktivitet i den offentlige sektor. Arbejdet med den offentlige sektor fortsætter dog gennem hele 2013.

Efter sommerferien fortsætter arbejdet inden for andre områder som fx forskning og innovation samt uddannelse.

Kommissionens arbejde skal være afsluttet ultimo 2013.

Følg med på www.produktivitetskommissionen.dk

FORKERTE TAL GIVER MYTER OM PRODUKTIVITET //

Den danske debat om produktivitet er præget af påstande og myter. Fx påstanden om, at byggeriet er uproduktivt. Eller at det offentlige de senere år har overgået den private sektor.

Det viser sig, at begge udsagn bygger på et utilfredsstillende datagrundlag. Det kan være, de er rigtige. Det kan også være, de ikke er. Vi ved det ikke.

Produktivitetskommissionen har set sig nødsaget til at konkludere, at der i vigtige dele af den danske økonomi mangler brugbare tal til at belyse udfordringer med produktiviteten.

I et af verdens mest talbelagte lande skulle man tro, at en sådan konklusion var umulig. Men det er faktisk sandt – tal og informationer mangler. Se bare tabellen.

BRANCHE	KAN TAL ANVENDES TIL PRODUKTIVITETS-ANALYSE?
RÅSTOF-INDVINDING	KAN ANVENDES
FORSYNINGSVIRKSOMHED	KAN ANVENDES
INDUSTRI	KAN ANVENDES
MARKEDSSERVICE	KAN ANVENDES MED FORSIGTIGHED
DEN OFFENTLIGE SEKTOR	KAN IKKE ANVENDES
BYGGE OG ANLÆG	KAN IKKE ANVENDES
LANDBRUG OG FISKERI	KAN IKKE ANVENDES FØR 2014-REVISION

TABELLEN viser, i hvilke brancher det nuværende datagrundlag i nationalregnskabet kan anvendes til analyse af produktivitet. Nationalregnskabet er den centrale opgørelse af økonomisk aktivitet i dansk økonomi og er typisk grundlag for analyser af produktiviteten.

Og det er et problem. Ikke bare for Kommissionen, men for hele Danmark. Uden pålidelige data risikerer vi, at politiske beslutninger bliver truffet på baggrund af tro i stedet for viden.

Grundlæggende er det svært at måle produktivitet. Hvordan kan man tage højde for, at et hus på 100 m² i dag er af højere kvalitet end et tilsvarende fra 1970'erne? Og kan man overhovedet måle med ét enkelt tal, hvad vi får ud af den offentlige sektor, når den tager sig af så forskellige ting som børnepassning og sygehuse?

Det er svært. Men det betyder ikke, at vi ikke skal gøre forsøget.

Kommissionen vil i sit fremadrettede arbejde skabe flere tal om produktiviteten. Data for produktivitsforskelle mellem enkelte virksomheder eller institutioner kan fx bidrage med viden om potentialet for produktivitsforbedringer.

Mere konkret har Produktivitskommissionen fx igangsat en analyse af kommunale institutioners serviceopgaver. Hvor store er forskellene mellem kommunerne? Hvad ville det betyde, hvis alle kommuner var lige så effektivt administreret som landets bedste? Svarene på disse spørgsmål vil bidrage med nyttig viden om, hvordan produktivitet i den offentlige sektor kan hæves.